

Тема. Предмет педагогіки як науки.

Мета: дати загальні поняття про педагогіку як науку, її розвиток і становлення. Формувати знання про основні педагогічні поняття, структуру педагогічної науки, та методи педагогічних досліджень. Розвивати інтерес до науки педагогіка. Виховувати любов до педагогічної професії.

I. Організаційний момент. Мотивація навчальної діяльності.

II. Вивчення основних питань теми:

1. Педагогіка – наука про виховання.
2. Виникнення і становлення педагогіки як науки.
3. Народна педагогіка про виховання.
4. Основні педагогічні поняття.
5. Структура педагогічної науки. Дошкільна педагогіка.
6. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
7. Методи педагогічних досліджень.
8. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки на сучасному етапі.

Література:

Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки. Ст.. 7-12, 22-26.

Дошкільна педагогіка. За ред.. Ядешко В. ст..6-10

М. Стельмахович. Народна педагогіка.

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). — К., 1994.
3. Журавлев В. И. Педагогика в системе наук о человеке. — М., 1990.
4. Загвязинский В.И. Педагогическое предвидение.— М., 1987.
5. Коваль Л.Г., Зверева І.Ю., Хлебнік С.Р. Соціальна педагогіка. — К., 1977.
6. Кравець В.П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття. — Тернопіль, 1996.
7. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. — Тернопіль, 1994.
8. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Сергійчук З.О. Основи національного виховання. — Умань, 1993.
9. Погрібний А. Освіта в Україні: час демократизації, час реформ: Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. — К., 1997.
10. Подласый И. П. Педагогика. — М., 1999.
11. Русова С. Нова школа. Вибр. пед. твори. — К., 1996.
12. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання. – Івано-Франківськ, 1996.
14. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001.

Опорні поняття:

Педагогіка, народна педагогіка, духовна педагогіка, світська педагогіка, предмет педагогіки, виховання, навчання, освіта, система педагогічних наук, міжпредметні зв'язки педагогіки, напрями і течії зарубіжної педагогіки.

Самостійна робота:

З книги «Народна педагогіка» виписати в скарбничку прислів'я за напрямками виховання.

2. Предмет педагогіки, як науки.

Педагогіка – сукупність теоретичних і прикладних наук, що вивчають процеси виховання, навчання і розвитку особистості.

Назва науки походить від грецьких слів «пайди» - діти і «аго» - веду, тобто «дітоводіння». У стародавній Греції «пайдогом» спочатку називали рабів, які супроводжували дітей до школи.

У Давньому Вавілоні, Єгипті, Сирії «пайдогос» були жреці, у Давній Греції – найрозумніші громадяни, у Давньому Римі – державні службовці, які знали мови, культури, звичаї.

У середні віки педагогічною діяльністю займалися священики, ченці, а в університетах, люди із спеціальною освітою.

Педагогіка, як наука має свій предмет, тобто певну галузь наукового пізнання. Цією галуззю є виховання.

Виховання – особлива функція суспільства, що полягає в підготовці молодого покоління до життя.

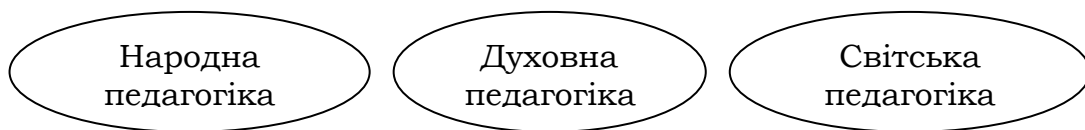
Основне призначення виховання – передача підростаючому поколінню нагромаджених знань і суспільно-історичного досвіду.

Своїм походженням термін «виховання» зобов'язаний російському слову «питание» з префіксом «вос», що з початку визначало «воспоить», «воскормить». В подальшому розвитку науки поняття «воспитание» почало включати в себе не тільки догляд за дитиною, але і турботу про її духовний зріст.

Виникнення педагогіки, як науки було зумовлено потребою в більш ефективному вихованні підростаючого покоління і необхідністю осмислити вже накопичений досвід виховання дітей, вивести з нього закономірності, знайти найкращі організаційні форми, створити правила і рекомендації щодо виховання дітей.

У кожен історичну епоху змінювалися мета, зміст, форми і методи виховання. Але протягом багатьох віків сам процес виховання вважався природним для людського існування і не був предметом спеціального вивчення.

У своєму розвитку педагогіка, як наука пройшла такі стадії:

Народна педагогіка – галузь педагогічних знань і досвіду народу, що проявляється у домінуючих серед нього поглядах на мету, завдання, засоби і методи виховання та навчання.

До народної педагогіки входять:

- **Педагогіка народознавства** – забезпечує практичне засвоєння дітьми культурно-історичних, мистецьких надбань батьків, дідів, пращурів. *Народознавство* у вузькому значенні (*етнографія*) – наука про культуру, побут народу, його походження, розселення, національні традиції, звичаї, обряди.
- **Родинна педагогіка** – складова частина народної культури, включає відновлення у правах, використання її вихованих можливостей, сімейних традицій.
- **Педагогічна деонтологія** – народне вчення про виховні обов'язки батьків перед своїми дітьми, вихователь – перед вихованцями, вироблених народом етичних норм.
- **Педагогіка народного календаря** - передбачає виховання дітей та молоді послідовним залученням їх до сезонних робіт, звичаїв, свят і обрядів.
- **Козацька педагогіка** — частина народної педагогіки, спрямована на формування козака-лицаря, мужнього громадянина з яскраво вираженою українською національною свідомістю, твердою волею і характером.

Духовна педагогіка — галузь педагогічних знань і досвіду з виховання і навчання особистості засобами релігії.

Найбільшого розвитку набула в епоху середньовіччя, коли церква монополізувала духовне життя суспільства, спрямовуючи виховання в релігійне річище. Педагогічна думка, яка до цього розвивалася на ґрунті філософії, стала складовим елементом теології. У церковних і монастирських

школах на Заході, у мусульманських мектебах, у школах брахманів у Індії виховання мало яскраво виражений теологічний характер. Значний внесок у розвиток педагогіки того часу зробили відомі діячі церкви, філософи Тертулліан, Августин, Аквінат.

На рубежі ХХ—ХХІ ст. важливою гранню соціального життя в Україні є повернення до основ релігії. Така потреба зумовлена тим, що впродовж тисячоліть релігія є неперевершеною і незамінною основою життєдіяльності більшості людей, які знаходять у ній найуніверсальнішу систему захисту від негативних явищ довколишнього світу. Вимагаючи від віруючої людини постійної відповідальності за свої думки і вчинки, релігія на основі свободи вибору дарує особистості істинну свободу.

Світська педагогіка пройшла тривалий етап становлення. Своїм корінням вона сягає давнього світу. В Китаї, Індії, Греції, Римі було зроблено перші спроби узагальнити досвід виховання, сформулювати певні педагогічні положення, ідеї. У тогочасних філософських трактатах знаходимо перші педагогічні узагальнення, зокрема щодо проблеми співвідношення політики і виховання, особистості й держави, цілі, змісту та правил виховної діяльності.

Вагомий внесок у розвиток педагогічної думки зробили грецькі філософи. Так, Демокрит вважав, що людину формує передусім життєвий досвід. Сократ і Платон обстоювали думку, що для формування людини необхідно пробудити в її свідомості те, що в ній закладено природою. Учень Платона Аристотель обґрунтував залежність мети і засобів виховання від політичних завдань держави. Джерелом пізнання він визнавав матеріальний світ, не відкидаючи ідею першого поштовху, творця світу. Твір давньоримського філософа і педагога Марка Квінтіліана «Про виховання оратора» упродовж тривалого часу був основним посібником з педагогіки, за яким навчали в усіх риторичних школах.

Загалом давня педагогіка була нормативно-прикладною. Вона виробила низку правил, норм і приписів виховної та навчальної діяльності відповідно до вимог тогочасного суспільства.

Нові гуманістичні ідеї в галузі виховання заявили про себе у багатьох країнах Європи в епоху Відродження. Їх пропагували видатні філософи, письменники, педагоги, зокрема *Вітторіно да Фельтре (1378—1446)* в Італії, *Л. Вівес (1492—1540)* в Іспанії, *Ф. Рабле (1494—1553)* і *М. Монтень (1533—1592)* у Франції, *Еразм Роттердамський (1469—1536)* в Голландії. Гуманісти проголосили людську особистість найвищою цінністю, стверджували, що її всебічного розвитку можна досягнути вихованням.

В основі педагогіки як самостійної науки — доробок видатного чеського педагога *Я.-А. Коменського (1592—1670)*, зокрема його головна праця «Велика дидактика». Коменський з позиції гуманізму трактує педагогічні категорії — виховання, навчання й освіту — як процеси, що відбуваються відповідно до законів природи й зумовлені природою дитини. Запропоновані ним принципи, методи, форми навчання стали підґрунтям педагогічних теорій, чимало його ідей актуальні й нині.

Англійський філософ і педагог *Дж. Локк (1632—1704)* у своїй праці «Думки про виховання» зосереджується на проблемі виховання джентльмена — людини, в якій поєднуються високоосвіченість з діловими якостями, тверді моральні переконання з відповідними манерами поведінки.

Непримиренну боротьбу зі схоластиком, вербалізмом у педагогіці повели французькі матеріалісти й просвітителі ХVІІІ ст. *Д. Дідро (1713—1784)*, *К.-А. Гельвецій (1715—1771)*, *П.-А. Гольбах (1723—1789)*, *Ж.-Ж. Руссо (1712—1778)*. Вони вважали чуттєвий досвід єдиним джерелом знань, розвитку інтелекту, моральних сил та естетичних уподобань дитини, обстоювали природовідповідність у вихованні.

Демократичні ідеї французьких просвітителів розвивав видатний швейцарський педагог *Й.-Г. Песталоцці (1746—1827)*. Головне завдання виховання він вбачав у розвитку здібностей людини відповідно до законів природи. Учений теоретично обґрунтував і практично довів доцільність поєднання праці та навчання. Збагачуючи принципи наочності, поступовості й послідовності у навчанні, Песталоцці створив методику елементарного навчання.

Певний внесок у розвиток педагогіки зробив німецький педагог *Й.-Ф. Гербарт (1776—1841)*. Відомі його ідеї чотиріступінчастої структури уроку, виховуючого навчання, системи розвиваючих вправ. Знаний німецький педагог *Ф.-В.-А. Дістервег (1790—1866)* виступав проти авторитарного виховання, обстоював всебічний гармонійний розвиток людини, вивчав внутрішні суперечності

педагогічних явищ, сформулював принципи відповідності виховання природі та культурі народу, самодіяльності у вихованні й навчанні.

В Україні педагогічна думка на всіх етапах розвивалася на рівні світової. Ще в Київській Русі сформувалася система виховання на засадах любові до батьківщини, гуманного ставлення до людини, дисципліни, поваги до старших, сумлінності у праці, мужності, хоробрості й водночас терпимості та релігійності.

У XI—XIII ст. у Київській Русі побачила світ низка перекладних і оригінальних книг — збірників статей, серед яких були й педагогічні статті та роздуми («Палей», «Златоусты», «Ізмарагд», «Пчела», «Злата матиця» та ін.).

Педагогічні думки XV—XVII ст. систематизовано у формі настанов, викладених у низці документів, зокрема у відомому «Домострої». Педагогіка «Домострою» відображала національні принципи, де суворість і вимогливість поєднувалися з піклуванням про дитину, з вихованням почуття громадянського, патріотичного обов'язку. Поряд з настановами щодо виховання у дітей мужності, працьовитості, бережливості тощо «Домострой» передбачав і фізичні їх покарання: «Любя сына своего, учащай ему раны... сокруши ему ребро». Однак вони не набули поширення в школах, як це було в період середньовіччя в країнах Західної Європи.

Збагатили національну педагогіку ідеї великого українського філософа, письменника і педагога Г. Сковороди (1722—1790). Його педагогічні погляди ґрунтуються на визначальних рисах прогресивної педагогіки: гуманізмі, демократизмі, високій моральності, любові до батьківщини й народу.

Ідеї доброї, чесної, благородної, безкорисливої людини-громадянина в кращих своїх творах обстоювали І. Гізель (1600—1683), П. Могила (1597—1647), Ф. Прокопович (1681—1736). Ідеал особистості патріота, носія свободи оспівував І. Котляревський (1769—1838). На рівень європейських педагогічних пошуків підніс педагогічну думку Т. Шевченко (1814—1861). Його твори дають широке уявлення про освітньо-виховний ідеал, яким для нього була людина з багатогранними знаннями і високими моральними якостями, що здатна застосовувати свої знання в житті, цінує мистецтво, любить працю.

Особливу роль у розвитку педагогічної теорії відіграв видатний російський педагог К. Ушинський (1823—1871). У його педагогічній системі визначальним є вчення про мету виховання, що формулюється як підготовка людини до життя і праці, як формування в неї почуття обов'язку перед народом. Ушинський обстоював думку, що кожен народ має право навчатися рідною мовою. Він створив цілісну дидактичну систему, визначив шляхи і засоби розвиваючого навчання, збагатив принципи навчання.

Вагомий внесок у розвиток педагогічної думки й розв'язання практичних завдань виховання зробив видатний український педагог А. Макаренко (1888—1939). Він розробив і втілював у практику принципи створення й педагогічного керівництва дитячим колективом, методику трудового виховання, виховання в дусі свідомої дисципліни. Чимало зробив Макаренко і для розвитку теорії сімейного виховання.

Видатний український педагог В. Сухомлинський (1918—1970) досліджував проблеми теорії та методики виховання дітей у школі й сім'ї, всебічного розвитку особистості учня, педагогічної майстерності. Його перу належать наукові й публіцистичні праці, в яких він ділиться власним досвідом, педагогічними роздумами.

У творенні української національної педагогіки важливу роль відіграє педагогічна спадщина Г. Ващенка (1878—1967). У відомій праці «Виховний ідеал» він всебічно аналізує проблему формування виховного ідеалу в українській національній школі, що, безперечно, сприяє теоретичним пошукам сучасної української педагогіки і практичній діяльності школи з формування підростаючого покоління незалежної України. Цінним для теорії та практики навчання в сучасній школі є його підручник для педагогів «Загальні методи навчання». У ньому детально проаналізовано філософсько-психологічні засади навчально-пізнавальної діяльності учнів, принципи і методи навчання, шляхи активізації учнів у процесі застосування різних методів навчання. «Головна заслуга цього педагога, — пише професор А. Погрібний, — полягає у створенні національної педагогіки, яка відповідає ментальності, історичній місії, потребам державного будівництва українського народу» [9; 13].

Проголошення суверенної Української держави дало поштовх розвитку педагогічної творчості, активізувало наукові пошуки щодо розвитку української національної системи освіти.

Виникають нові типи навчальних закладів, авторські школи, досвід роботи яких потребує вивчення та обґрунтування. Це надихнуло науково-педагогічну громадськість на створення власного науково-педагогічного центру. У березні 1992 р. засновано Академію педагогічних наук України як вищу галузеву наукову установу, діяльність якої спрямована на методологічне, теоретичне й методичне забезпечення докорінного оновлення системи освіти з урахуванням реалій сучасного життя і перспектив соціально-економічного розвитку нашої держави. Науковцями АПН України обґрунтовано головні принципи системи безперервної освіти, розроблено державні стандарти на всіх її етапах, структуру й основні параметри змісту освіти та ін.

У процесі становлення педагогіка структурно розвивалася як наука, що має свої закони та закономірності. Суть кожної науки виражено в законах. Тому теорія навчання і теорія виховання повинні бути системою закономірностей. Щоправда, педагогічні закономірності мають свої специфічні особливості. Водночас педагогіка розвивалась і як практика, що допомагає оперативно вирішувати складні педагогічні проблеми навчально-виховного процесу, і як мистецтво, яке потребує творчого натхнення вчителя, майстерності педагогічного впливу.

Найоптимальніше, коли всі структурні елементи педагогіки поєднуються. Знання педагогічної науки автоматично не забезпечує успіху вчительської діяльності. Для практичної діяльності вчитель має не лише глибоко засвоїти теорію, а й оволодіти методикою і технікою педагогічного процесу. Тому вважають, що педагогічна практика базується не тільки на науці про виховання, а й на творчому натхненні вчителя, тобто на його мистецтві.

Розкриваючи об'єктивні закономірності виховання і навчання, педагогіка, будучи водночас і прикладною наукою, окреслює шляхи практичного застосування теоретичних положень. Справжня майстерність учителя, високе мистецтво завжди спираються на наукові знання. У свою чергу, на підставі узагальнення досвіду передових учителів педагогічна наука формулює правила виховання і навчання.

Педагогіка у своєму розвитку спирається на такі джерела:

1. Педагогічну спадщину минулого. Чимало положень вищезазначених видатних педагогів минулого і нині є злободенними.
 2. Сучасні педагогічні дослідження. Вони збагачують педагогічну думку новими ідеями.
 3. Передовий педагогічний досвід. Різнобічне вивчення та узагальнення педагогічного досвіду дає змогу визначити певні закономірності, закони, що живлять нові теорії, концепції, прогнози.
- Отже, здобуте в процесі вивчення педагогічного досвіду знання стає джерелом існування та розвитку педагогічних наук.

4. Основні педагогічні поняття (категорії педагогіки).

Як і кожна наука, педагогіка має свій понятійний апарат, тобто систему педагогічних понять, які виражають наукові узагальнення. *Ці поняття називають категоріями педагогіки.*

До основних категорій належать *розвиток, виховання, навчання й освіта.*

Розвиток – це процес становлення особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, соціальних та природних факторів (фізичний, психічний, загальний).

Виховання — цілеспрямований та організований процес формування особистості. У педагогіці поняття «виховання» вживають у широкому соціальному, в широкому педагогічному, у вузькому педагогічному, в гранично вузькому педагогічному значеннях.

Виховання в широкому соціальному значенні — процес формування особистості під впливом навколишнього середовища, умов, обставин, суспільного ладу. Кажучи «виховує життя», мають на увазі виховання в широкому значенні цього слова. Оскільки дійсність нерідко буває суперечливою і конфліктною, то особистість може не лише формуватися під впливом середовища, а й деформуватися під впливом антисоціальних явищ або, навпаки, загартовуватись у боротьбі з труднощами, виховувати в собі несприйнятливості до цих явищ.

Виховання в широкому педагогічному значенні — формування особистості дитини під впливом діяльності педагогічного колективу закладу освіти, яка базується на педагогічній теорії, передовому педагогічному досвіді.

Виховання у вузькому педагогічному значенні — цілеспрямована виховна діяльність педагога, спрямована на досягнення конкретної мети в колективі учнів (наприклад, виховання здорової громадської думки). Виховання в гранично вузькому значенні — спеціально організований процес,

що передбачає формування певних якостей особистості, процес управління її розвитком і відбувається через взаємодію вихователя і вихованця.

Наука доводить, що справжнє виховання є глибоко національним за своєю сутністю, змістом, характером. *«Національне виховання, — писала Софія Русова, — забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти, коли її творчі сили не будуть покалічені, а значить, дадуть нові оригінальні, самобутні скарги задля вселюдного поступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів...».* Національне виховання — виховання дітей на культурно- історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатомісячній мудрості, духовності. Воно є конкретно-історичним виявом загальнолюдського гуманістичного і демократичного виховання. Таке виховання забезпечує етнізацію дітей як необхідний і невід'ємний складник їх соціалізації. Національне виховання духовно відтворює в дітях народ, увічнює в підростаючих поколіннях як специфічне, самобутнє, що є в кожній нації, так і загальнолюдське, спільне для всіх націй. Етнізація — наповнення виховання національним змістом, що забезпечує формування в особистості національної самосвідомості.

Соціалізація людини — процес перетворення людської істоти на суспільний індивід, утвердження її як особистості, залучення до суспільного життя як активної, дієвої сили. «Все, що йде поза рами нації, — застерігав І. Франко у праці «Поза межами можливого», — се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування однієї нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами прикривати своє духовне відчуження від рідної нації». На кожному етапі свого розвитку українське національне виховання вбирало кращі здобутки світової культури, акумульовані в народних традиціях і звичаях, що стверджують добро, любов, красу, справедливість в усіх сферах життя. Правильно організоване національне виховання формує повноцінну особистість, індивідуальність, яка цінує свою національну й особисту гідність, совість і честь. Так формується національний характер. На певному щаблі суспільного розвитку складовою частиною виховання в широкому його значенні стає освіта.

Освіта — процес і результат засвоєння учнями систематизованих знань, умінь і навичок, формування на їх основі наукового світогляду, моральних та інших якостей особистості, розвиток її творчих сил і здібностей. Основним шляхом і засобом здобуття освіти є навчання, в процесі якого реалізуються цілі освіти.

Навчання — цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються вміння й навички. У живому педагогічному процесі ці педагогічні категорії взаємопов'язані та взаємозумовлені. Як у широкому соціальному, так і в широкому педагогічному значенні виховання охоплює навчання та освіту. Закономірністю навчального процесу є виховуючий характер навчання.

Знання — це засвоєна навчально-пізнавальна інформація, яка охоплює конкретні факти, правила, закони і закономірності, що встановлюють зв'язки між фактами та явищами.

Вміння — це сформована здатність виконувати певні дії на основі набутих знань. Вміння виявляються в діяльності.

Навички — автоматизоване вміння, яке виражається в здатності швидко і безпомилково виконувати дії на основі засвоєних знань. Навичка формується внаслідок багаторазового виконання певних дій.

5. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки

Система педагогічних наук — зв'язки та відношення, що склалися в процесі історичного розвитку різних галузей педагогічних знань.

До педагогічних наук належать:

- ✓ загальна педагогіка,
- ✓ вікова педагогіка,
- ✓ корекційна педагогіка,
- ✓ галузеві педагогіки.

Загальна педагогіка вивчає головні теоретичні й практичні питання виховання, навчання і освіти, досліджує загальні проблеми навчально-виховного процесу.

Вікова педагогіка (дошкільна, шкільна педагогіка, педагогіка дорослих) досліджує закони та закономірності виховання, навчання й освіти, організаційні форми й методи навчально-виховного процесу стосовно різних вікових груп.

Корекційна педагогіка вивчає і розробляє питання виховання, навчання та освіти дітей з різними вадами: сурдопедагогіка (навчання й виховання глухих і глухонімих), тифлопедагогіка (навчання і виховання сліпих і слабкозорих), олігофренопедагогіка (навчання й виховання розумово відсталих і дітей із затримками розумового розвитку), логопедія (навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення), виправно-трудова педагогіка (перевиховання неповнолітніх і дорослих злочинців).

Галузеві педагогіки — військова, спортивна, вищої школи, профтехосвіти та ін. Серед галузей педагогіки, зосереджених на педагогічних проблемах дорослих, швидко розвивається педагогіка вищої школи, яка розкриває закономірності навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти, специфічні проблеми здобуття вищої освіти.

До системи педагогічних наук належить також *історія педагогіки і школи*, що вивчає розвиток педагогічних ідей і практику освіти в різні історичні епохи. Окрема група педагогічних наук — часткові, або предметні, *методики*, предметом дослідження яких є закономірності викладання і вивчення конкретних навчальних дисциплін у закладах освіти всіх типів. Наприкінці ХХ ст. намітився стрімкий розвиток *соціальної педагогіки* як галузі, що вивчає закономірності та механізми становлення й розвитку особистості в процесі здобуття освіти та виховання в різних соціальних інститутах, а також соціально орієнтовану діяльність освітніх, наукових, культурних та інших закладів, установ і соціальних служб, які сприяють формуванню соціальної активності дітей та молоді в процесі розв'язання суспільних, політичних, економічних та інших проблем суспільства [5;3]. Науково-теоретичну структуру соціальної педагогіки становлять: агогіка — наука про вивчення проблеми запобігання відхиленням у поведінці дітей та підлітків; герогіка — наука про соціально-педагогічні проблеми людей похилого віку; андрогіка — наука про освіту та виховання людини впродовж усього її життя; віктимологія — наука про різні категорії людей, які стали жертвами несприятливих умов соціальної організації та насильства.

Оскільки до розв'язання проблем виховання особистості причетні різні науки, педагогіка тісно пов'язана з ними.

Міжпредметні зв'язки педагогіки — зв'язки педагогіки з іншими науками, що дають змогу глибше пізнати педагогічні факти, явища і процеси. Педагогіка пов'язана з *філософією (етикою), соціологією, естетикою, психологією, анатомією, фізіологією, гігієною людини та з іншими науками*. *Філософія, соціологія, естетика* допомагають педагогіці визначити мету виховання, правильно враховувати дію загальних закономірностей людського буття і мислення, надають оперативну інформацію про зміни в науці та суспільстві, коригуючи спрямованість виховання. *Психологія* вивчає закономірності розвитку психіки людини, а педагогіка — ефективність виховних впливів, які спричиняють зміни у її внутрішньому світі та поведінці. Кожен розділ педагогіки спирається на відповідний розділ психології. *Анатомія і фізіологія* людини — база для розуміння біологічної сутності людини: розвитку вищої нервової діяльності, першої та другої сигнальних систем, розвитку й функціонування органів чуттів, опорно-рухового апарату, серцево-судинної та дихальної систем. *Гігієна дітей і підлітків* як галузь гігієни сприяє організації на наукових засадах у закладах освіти заходів щодо зміцнення здоров'я, фізичного розвитку школярів, трудової діяльності дітей та підлітків, плануванню будівництва та обладнання навчальних і дитячих закладів різних типів. Зв'язок педагогіки з медициною став передумовою формування корекційної педагогіки як спеціальної галузі педагогічного знання, предметом якої є освіта дітей із вродженими чи набутими відхиленнями в розвитку. У взаємозв'язку з медициною вона розробляє систему засобів, що дають змогу досягти терапевтичного ефекту й полегшити процеси соціалізації, компенсувати наявні дефекти.

Зв'язок педагогіки з іншими науками відбувається в різних напрямках.

По-перше, це спільність об'єктів (понять, закономірностей, концепцій, предметів, процесів, критеріїв, методів).

По-друге, взаємодія, взаємовплив, взаємопроникнення, інтеграція педагогіки та інших наук.

По-третє, педагогіка спирається на ідеї інших наук (людина формується у діяльності — з філософії); використовує методи дослідження інших наук (анкетування — із соціології), результати

досліджень інших наук (насамперед психології); проводить дослідження спільно з іншими науками; дає замовлення іншим наукам на дослідження певних явищ.

На сучасному етапі педагогіка покликана вирішувати, зокрема, такі завдання:

- а) вдосконалення змісту освіти;
- б) вироблення принципово нових засобів навчання, навчального обладнання;
- в) підготовка підручників відповідно до вдосконалення змісту освіти;
- г) комп'ютеризація праці вчителя;
- г) вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання;
- д) підсилення виховної ролі уроку;
- е) вдосконалення змісту й методики виховання;
- е) удосконалення політехнічної підготовки учнів, їх професійної орієнтації та підготовки до праці;
- ж) вироблення шляхів демократизації та гуманізації життя й діяльності школи.